

INCLUSIEF ONDERWIJS ALS MENSENRECHT

Op 27 maart organiseerde In1School de expertmeeting 'Inclusief onderwijs als mensenrecht'. Aanleiding was het rapport 'Mijn, jouw of onze school' van Caroline Forder en Jeannette Krusemann. Dit rapport toetst de wetgeving over recht op inclusief onderwijs aan de praktijk. De uitkomst is niet positief. Roderik Plas van de Werkgroep Onderwijs van Impuls & Woortblind doet verslag.

TEKST: RODERIK PLAS

Verdragen versus de praktijk
In verschillende internationale verdragen staat dat iedereen recht heeft op onderwijs. Daarnaast moet het onderwijs zich aanpassen aan de behoefte van de leerling. Toch is de praktijk in Nederland heel anders. Zo stelt dagvoorzitter Prof. Dr. Fons Coomans van de Universiteit Maastricht (UNESCO Chair). Het recht op onderwijs (*Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, art. 26, 1948*) geldt niet als vanzelfsprekend in Nederland. Onderwijs wordt nog steeds als een sociale verworvenheid gezien in plaats van een recht waarbij de staat zich moet inspannen om te zorgen dat het recht wordt gerealiseerd.

Inclusief onderwijs

Recent is hier de nadruk op inclusief onderwijs bij gekomen. Dit betekent dat iedereen recht heeft op goed onderwijs binnen eenzelfde onderwijssysteem. In verschillende verklaringen en (Europese) verdragen staat de doelstelling om systemen van speciaal onderwijs om te vormen naar systemen van inclusief onderwijs. De belangrijkste daarvan is het 'Verdrag voor de Rechten van Personen met een Handicap' (VRPH), dat in juni 2016 door de Nederlandse overheid werd geratificeerd en daarmee bindend is geworden.

Wat zegt het VRPH

Volgens het VRPH hebben mensen met een handicap dezelfde (mensen)rechten als ieder ander. Nu Nederland het VRPH ondertekend heeft, moet de staat haar wetten zo aanpassen dat structurele gelijk-

heid van mensen met een handicap gegarandeerd is. Het VRPH introduceert daarbij een nieuw criterium voor het beoordelen van discriminatie: een aanpassing voor een individu moet niet meer alleen doeltreffend zijn maar moet ook bijdragen aan het tegengaan van discriminatie en een inclusief systeem bevorderen. En, heel wezenlijk: uitsluiting van reguliere structuren is in strijd met het gelijkheidsbeginsel van het VRPH. (Artikel 24)

Nederlandse wetten voldoen niet

De Nederlandse wetgeving voldoet niet aan artikel 24 van het VRPH. Zo blijkt uit het rapport van Forder en Krusemann. Dat geldt zowel voor de 'Wet passend onderwijs' (Wpo) als de 'Wet Gelijke Behandeling op grond van Handicap of Chronische

Ziekte' (WGBH/CZ). Het rapport is een juridische analyse van het VRPH en de Nederlandse wetgeving. Het gelijkheidsbeginsel dat in de Nederlandse wet wordt gebruikt, strookt niet met de mensenrechtenstandaard van het VRPH.

Waar gaat het mis?

Het medische model van handicap (een handicap is een afwijking van de norm) vormt nog steeds de basis van het Nederlandse onderwijssysteem in plaats van het sociaal model van handicap (een handicap wordt een probleem omdat de samenleving drempels opwerpt). Leerlingen stromen nog steeds in op het reguliere of speciaal onderwijs op basis van hun medische labels. Ook in de Wpo is het uitgangspunt dat niet alle kinderen met een handicap toegang hebben tot regulier onderwijs. Slechts een beperkte groep leerlingen met een handicap krijgt wel toegang tot het reguliere onderwijs; degenen waarvoor de school aanpassingen kan treffen. In Nederland speelt het begrip 'redelijke aanpassing' een belangrijke rol bij het toelaten van leerlingen met een beperking. Een leerling kan worden toege-

laten als de aanpassing de school niet teveel belast. Individuele aanpassingen zorgen echter niet voor inclusie.

Happy few

Gelijke kansen voor mensen met een handicap geldt dus in de praktijk van het Nederlandse onderwijs slechts voor de *happy few*. Discriminatie op grond van handicap vormt nog steeds de basis van ons onderwijssysteem. Dit is allemaal in strijd met het VRPH, aldus het rapport van Forder en Krusemann.

Een tegengeluid

Niet alle aanwezigen zijn het eens met de opstellers van het rapport. Prof. Dr. Paul Zoontjes, hoogleraar onderwijsrecht van de Tilburg University, vindt de bestaande situatie in Nederland niet in strijd met het VRPH. Volgens hem stellen het VRPH en andere internationale verdragen de norm van inclusief onderwijs. Maar, zo stelt hij, veranderingen kunnen niet in één keer gerealiseerd worden. Staten krijgen hier de tijd voor. Verdere kritiekpunten van Zoontjes op het rapport zijn: speciaal onderwijs hoeft niet verplicht te wor-

AD(H)D heb je niet alleen

tekst:
ELLY VAN RIJN

Als je kind AD(H)D heeft wordt opvoeden een ware uitdaging. Naarmate je kind ouder wordt dringt zich steeds meer de vraag op: wanneer laat je je kind los? Een worsteling die veel ouders zullen herkennen. Elly van Rijn sprak met twee openhartige ouders die hier nog middenin zitten.

den opgeheven, scholen zouden enorme veranderingen moeten aanbrengen aan gebouwen, de verwijderingsbevoegdheid kan niet ter discussie worden gesteld, geschiktheidseisen moeten een rol blijven spelen bij de toelatingen en onvoorwaardelijke toegang tot het regulier onderwijs kan niet verplicht worden. Als een leerling een diploma niet haalt dan moet er geselecteerd worden en dan is het onvermijdelijk dat er leerlingen met een beperking buiten de boot vallen.

Het laatste woord is hier -ook onder experts- duidelijk nog niet over gezegd. Wij blijven de ontwikkelingen vanuit de Werkgroep Onderwijs volgen.

Mijn dank gaat uit naar José Smits, projectmedewerker bij in1school

voor het ter beschikking stellen van het verslag van de expertmeeting.

Overige bronnen:

- Prof. Mr. Forder, C. & Mr. drs. Krusemann, J. (verzenddatum: 2017, 4 april) DEF Presentation 27 maart 2017.pptx. [PowerPoint-presentatie].
- Het rapport van prof. mr. Forder, C. & Mr. drs. Krusemann, J.: 'Mijn, jouw of onze school, het recht op inclusief onderwijs in Nederland getoetst aan het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap'.
- Kijk op de In1school website: <https://www.in1school.nl/images/kennis-opinie/onderzoeken-extern/Rapport-mijn-jouw-onze-school-versie-06072016.pdf>

ROB (54) EN MARK (32)
Vijf jaar geleden is Rob gescheiden en ingetrokken bij zijn nieuwe vriendin. Sindsdien woont zijn zoon Mark alleen in het ouderlijk huis. Het ging een tijd goed,

maar nu niet meer. Mark betaalt al anderhalf jaar geen huur meer en Rob overweegt om Mark het huis uit te zetten. "Ik ben bang dat hij zich dood drinkt".

Al op jonge leeftijd is duidelijk dat Mark AD(H)D heeft. Hij wordt gediagnosticeerd, slikt trouw zijn medicijnen en komt relatief zonder problemen de lagere en de middelbare school door. Hij is een leuk druktemakertje en omdat hij enig kind is krijgt

hij alle aandacht. Na de middelbare school kiest hij voor een technische opleiding, maar die maakt hij niet af. Gelukkig kan Mark aan de slag als assistent van een belichtingsman bij een toneelgezelschap. Uiteindelijk wordt hij zelf belichtingsman en hij heeft zijn leven behoorlijk op de rails.

Zelfmedicatie

In die tijd gaat Rob bij zijn nieuwe vrouw wonen en ook Marks moeder trekt in bij een nieuwe vriend. Mark blijft alleen achter in het ouderlijk huis en betaalt zijn vader maandelijks huur.

Het gaat eigenlijk redelijk probleemloos. Tot Mark bij een ongeluk zijn knieën ernstig beschadigt. Hij kan zijn werk niet meer uitvoeren en komt thuis te zitten. Dan gaat het mis.

